

İLKÇAĞ FELSEFESİ

FEL101U

KISA ÖZET

1.ÜNİTE Antik Yunan Mitolojisi ve Felsefe

GİRİŞ

İnsanın dünya üzerindeki serüveninin ne zaman başladığını tam olarak bilmiyoruz. Bilimsel çalışmalara dayalı tahminleri dikkate alacak olursak, insana dair ilk belirtiler için milyonlarca yıl öncesine gitmemiz gerekiyor. Aynı belirsizlik sistematik bir düşünsel disiplin olarak felsefenin ilk defa ne zaman ve nerede ortaya çıktığı sorularına verilecek cevaplar açısından da geçerlidir. Kimileri için felsefenin kökeninde Mısır uygarlığı yer almaktadır. Örneğin, Aristoteles'e kulak verecek olursak, Thales ilk filozoftur.

FELSEFE SÖZCÜĞÜNÜN ANLAMI

Felsefe sözcüğünün Antik Yunan insanı için taşıdığı önemi tartışmak, felsefe disiplininin, en azından Antik Yunan özel bağlamında nasıl bir anlama sahip olduğunu tayin etmek adına iyi bir başlangıç olabilir. Çünkü felsefenin tüm temel kavramları gibi felsefe sözcüğü de taşıdığı anlamların önemli bir kısmını, onu ilk kez kullanan ve dünya dillerine kazandıran Antik Yunan insanının düşünce biçimlerine borçludur.

Felsefe terimi ilk kez Thales'ten yüz yıl kadar sonra ortaya çıkan Pythagorasçılar tarafından kullanılmıştır. İlk filozoflar, daha çok doğa araştırmacısı (physikoi) olarak anılmaktaydılar. Bugün kullanmakta olduğumuz felsefe sözcüğü, dilimize Arapça'daki felasife sözcüğünden geçmiştir. Araplar da bu sözcüğü, Yunancada bilgelik (sophia) sevgisi (philo) anlamına gelen philosophia sözcüğünden uyarlamışlardı. Terim gerçek anlamını Platon ve Aristoteles'te bulmuştur.

Bugün dilimize felsefe olarak yerleşmiş olan sözcüğün Antik Yunanadaki tam karşılığı *philosophos* idi. Sevgi anlamına gelen *philo* sözcüğü ile bilgelik anlamına gelen *sophos* sözcüğünün terkibinden oluşan bu bileşik sözcüğün dilimizdeki tam karşılığı bilgelik ya da bilgi sevgisidir.

Felsefe yapma etkinliği MÖ 600 dolaylarında bir İyonya kenti olan Milet'te (Miletos) yaşayan Thales ile başlamıştır. Elbette o dönemde söz konusu düşünsel etkinliğe felsefe denilmemekteydi. Çünkü *philosophos* sözcüğü sonraki dönemlerde ortaya çıkmış ve muhtemelen ilk kez Pythagorasçılar tarafından kullanılmıştır. İlk filozoflar olarak kabul edilen Milet Okulu düşünürlerinin, yani Thales, Anaksimandros ve Anaksimenes'in düşünsel etkinlikleri genellikle doğa araştırması olarak anılmakta, kendilerine de doğa araştırmacıları yani *physikoi* denilmekteydi.

Homeros'ta *sophos* kelimesi, bir insanın yetişmesinden dolayı kazandığı teknik beceri, kabiliyet anlamına gelir ve pratik bir değer taşır. *Sophos*, yiğitlik, savaşçılık, kahramanlık, teknik beceri, sözünü bilerek konuşmak, oturmasını ve kalkmasını bilmek anlamlarına gelir. Homeros'un destanlarında *sophosun* ve yiğitliğin savaşçıların iki özelliği olduğunu görürüz. İki türlü *sophos* vardır: Savaşmaktaki yiğitlik ve konuşmadaki ustalık. *Sophos* kelimesinin içindeki 'sözünü bilmek' tabiri, haddini bilmek anlamındadır. *Sophos*'un ikinci anlamı ise ahlaki ustalık, yasama ustalığıdır.

Bilgelik, geniş bir hayat tecrübesi içinde gezmeyi gerektirir. İeorianın, yani tefekkürün ikinci anlamı, bununla ilişkili olarak, gezmektir. Eski Yunan dünyasında bu isin piri, Ksenophanes'ti. Ahlaki ustalığın olabilmesi için toplumun ve kendi içimizin gözlenmesi gerekir. Sophos olmak, uzun yaşamakla değil, tecrübe zenginliğiyle gerçekleşebilir.

MITOLOJİK DÜŞÜNCENİN ANA HATLARI

Mitoslar, o mitoslara inanan insan bireyelerine ve topluluklarına evrenle, insanla, toplumla ilgili birtakım teorik çözümler önerir. *Mythos* (mitos), bir yasama ve düşünme tarzı, dünyayı anlama biçimidir. Mitolojik düşünmede tabiatla konuşulur, diyalog kurulur, ona saygı duyulur. Fakat modern düşünmede 'ben-sen bağı' yoktur, 'ben-o bağı' vardır. O, cansız olarak görülür ve benim irademin üzerinde is göreceği malzeme olarak değerlendirilir. Mitolojik düşünme sabit bir zeminde ilerlemekteydi ve Eski Yunan dünyasında mitolojik düşünmeyi benimseyen gruplar, genellikle toprak sahibi aristokratlardı.

Her kültürün, toplumun kendine özgü bir dünya görüşü vardır. Bunun da anlamı, o toplumun doğayı, toplumu, insanı, dinî ve tanrısal konuları, öte dünyayı, hayatı anlamlandırmasıdır. Toplumunu meydana getiren insanların bu konulara ilişkin birtakım fikirlerin olması gerekir. İnsanlık tarihi açısından bakınca karşımıza çıkan ilk bütüncül düşünme biçimi, mitolojik düşünmedir.

Mitolojik düşünmede ezeli ebedî madde vardır. Bu ezeli ebedî madde yaratılmamıştır. Yani yoktan var etme yoktur. Bütün bunların arkasında başka bir varlık olabilir mi diye düşünülmez. Bu madde, bugünkü maddeye benzemez. Bu madde canlı, ruhlu ve tutsaktır. Bu maddeyle birlikte mevcut olan bir irade, akıl, bu maddeyi harekete geçirir; düzenlenmesinde etkili olur. Bu madde, bu akıl gücü tarafından şekillendirilip planlanır. Yani, evrenin rastgele meydana geldiği düşünülmez.

Khaostan kosmos meydana geliyor. Eski Yunan tanrıları *kosmosu* düzenlemezler. *Kosmosun* içinde yer alırlar. Eski Yunan dünyasında bir de *mysterie* denen tarikat yapısında dinler ortaya çıkmıştır. Özel, kapalı bir biçimde yapılan ibadetler içeren bu anlayışların basında, daha çok öbür dünya ve din konusunda uzmanlaşmış olan *Demeter* dini gelir. Daha sonra, bu dine *Dionyoşçu gelenek* eklenmiştir.

Erkekler açısından savaşçılığı, oturup kalkmasını ve konuşmasını bilmek önemlidir. Bu kültür dünyasının iki temel *sophiası*, iyi savaşmak ve güzel konuşmaktır. Homeros'un destanlarında geçen Tanrı anlayışı, insan biçimlidir (antropomorfik). Yani tanrılar, insan seklinde tasavvur edilmektedir. Ama onlar ölümsüz, biz ise ölümlüyüz. Yalnız, tanrıların yiyecekleri özel yiyeceklerdir. Tanrılar insan biçimli olmakla kalmıyor, insanların bütün inançları onlarda da var, insanlar arasındaki savaşlara da katılıyor, taraf tutuyorlar.

Hesiodos'un yaşadığı dönemde Eski Yunan dünyası üzerine Persler hep siyasi ve askeri baskı yapıyorlardı. Gerçekleşen siyasi ve toplumsal değişim sonucunda toplumun bir kesimi şehirde zanaat öğrenmeye ve ticaretle uğraşmaya başlamıştır. Gemiler yapılmış, Doğu Akdeniz'de Fenikeliler ve Mısırlılarla alışveriş yapılmıştır. Bunun sonucunda yeni kültürlerle tanışılınca düşünme ve algılama ufukları genişlemiş, ticaret ve gemicilikle zenginlik artmaya başlamıştır.

Hesiodos'un doğa anlayışında düzen ve yasa hâkimdir. Özellikle gökyüzündeki yasa, sarsılmaz bir yasadır. Hesiodos'un kozmoloji ve doğa anlayışında temel kavram, khaostur. Bundan diğer maddeler zaman içinde çıkararak düzenli ve güzel evren, kosmos meydana gelmiştir. Gerek Hesiodos'un gerekse Homeros'un fikirleri Eski Yunan felsefesine su temel kabulleri sağlamıştır:

1. Homeros'un doğuştan erdem fikri.
2. Hesiodos'un kötümser tarih anlayışı.
3. İnsan bilgisi ile tanrısal bilgi ayırımı.
4. Doğada bir düzenlilik olduğu fikri.
5. Kulaktan duyma bilgilerle doğrudan görmenin bilgisi arasında ayırım yapılması.
6. Evrenin temel maddesinin ezelî ve ebedî olduğu fikri.
7. Bu maddenin belli bir zaman içinde, oluşum ve dönüşümlerle, *kosmos* hâline geldiği fikri.
8. Ana maddenin canlı olarak tasavvur edilmesi, böylece onun dönüşüm nedeninin ne olduğuna ilişkin sorunun belli bir biçimde cevaplanmasının sağlanması.
9. Başlangıçta var olduğu kabul edilen belirsiz, sınırsız, şekilsiz maddenin belirli, sınırlı, şekilli kosmos hâline dönüşmüş olduğu fikri.

YUNAN MİTOSUNUN GENEL BİR DEĞERLENDİRMESİ VE FELSEFE İLE İLİŞKİSİ

Mitolojik düşünme biçiminde ortaya konan kabuller pek az sorgulanırken felsefede farkında olunmadan, en ufak şeyin bile soruşturması yapılır. Fakat felsefenin de temel birtakım kabulleri vardır. Bu kabuller, bireylerin dayandığı rastgele kabuller değil, içinde yasadıkları toplumdaki çıkarılan kabullerdir. Eski Yunan düşüncesi başlamadan önce, yaratılış ve doğa gibi belli temel konularda yoğunlaşan bu kabullerin basında, evrenin ana maddesiyle ilgili olanlar gelir. Madde ezelî ve ebedîdir.

Yunan mitolojisinde, insanın bünyesinde titanik, kötü güçler olduğuna dair bir yan vardır. Bu kötü yan hemen tüm kültürlerde bedeni aşağılama biçiminde kendisini gösterir. Fakat insanın içinde tanrı Dionysos, yani ilahi, ölümsüz bir yön vardır. O hâlde insan bir yönüyle maddi, bir yönüyle tanrısalıdır. Bu düşünce Yunan insanına, tanrısal adaleti insan âlemine taşımakta yardımcı olmuştur.

Bu Özetin tamamını,Çıkmış Sorularını,Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/ilkcag-felsefesi-ady212u?search=fel101u>